

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 349.3:369.542(477)

Гудзь Ю.Ф., к. е. н.,
доцент кафедри фінансів і банківської справи
*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

Янковський В.А., магістрант
*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ОЦІНКА МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Гудзь Ю.Ф., Янковський В.А. Оцінка механізму формування доходів Пенсійного фонду України на регіональному рівні. У статті розглянуто організаційну структуру територіального управління Пенсійного фонду України на прикладі Криворізького південного об'єднаного управління Пенсійного фонду України Дніпропетровської області. Виокремлено специфічні чинники, що призводять до негативного впливу на фінансовий стан Пенсійного фонду України. Проведено детальний аналіз фінансової звітності вибраного територіального управління Пенсійного фонду України. На основі отриманих результатів представлено шляхи підвищення фінансової стійкості фонду як на мікрорівні, так і на макро-рівні. Авторами розроблено власні пропозиції щодо збільшення доходів Пенсійного фонду України та зменшення його видатків.

Ключові слова: Пенсійний фонд України, єдиний соціальний внесок, страхові внески, доходи, пільгові пенсії, фінансові санкції.

Гудзь Ю.Ф., Янковський В.А. Оценка механизма формирования доходов Пенсионного фонда Украины на региональном уровне. В статье рассмотрена организационная структура территориального управления Пенсионного фонда Украины на примере Криворожского южного объединенного управления Пенсионного фонда Украины Днепропетровской области. Выделены специфические факторы, приводящие к негативному воздействию на финансовое состояние Пенсионного фонда Украины. Проведен детальний аналіз фінансової отчетности выбранного территориального управления Пенсионного фонда Украины. На основе полученных результатов представлены пути повышения финансовой устойчивости фонда как на микроуровне, так и на макроуровне. Авторами разработаны собственные предложения по увеличению доходов Пенсионного фонда Украины и уменьшению его расходов.

Ключевые слова: Пенсионный фонд Украины, единый социальный взнос, льготные пенсии, страховые взносы, доходы, финансовые санкции.

Gudz' Yu.F., Yankovs'kyi V.A. Evaluation of mechanism of formation of income of The Pension fund of Ukraine at regional level. The article discusses the essence of the Revenues of the Pension Fund of Ukraine, determines the main sources of their formation and presents the scheme of receipts of insurance premiums to social extra budgetary funds. The analysis of dynamics of incomes of the Pension Fund of Ukraine has been carried out. The main reasons for the low volumes of the Pension Fund's revenue base are highlighted and the ways and steps to increase them are presented. The own calculations concerning the conditions of the deficit of the Pension Fund have been made due to the establishment of requirements for the length of the insurance period and the minimum amount of insurance premium. Developed ways to improve the mechanism of pension fund revenues formation taking into account world experience.

Key words: Pension Fund of Ukraine, single social contribution, incomes, insurance premiums, financial sanctions, investment activity, minimum wages.

Постановка проблеми. Зараз в Україні відбувається реформа усієї системи соціального забезпечення, при цьому основна увага зосереджена на реформуванні системи пенсійного страхування. Адже пенсійне страхування посідає одне із передових місць у соці-

ально-економічному розвитку країни та безпосередньо впливає на рівень життя і добробут громадян. Аналіз виявлених проблем у сфері пенсійної системи свідчить про її недосконалість та існування низки негативних факторів, серед яких слід назвати недосконалу зако-

нодавчу базу пенсійного страхування, дефіцитність бюджету Пенсійного фонду України, нераціональне використання коштів на видатки Пенсійного фонду України. Основними проблемами в пенсійній системі нашої країни, які потребують вирішення, є питання збалансованості бюджету Пенсійного фонду України, оптимізації механізму формування дохідної бази, а також збільшення коштів від джерел формування бюджету Пенсійного фонду України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення та розкриття сутності доходів Пенсійного фонду України, оптимізацію механізму їхнього формування здійснили сучасні вітчизняні і зарубіжні вчені, зокрема А. Завгородній, С. Юрій, Л. Ткаченко, Г. МакТагарт, О. Тулай, Т. Колесник-Омельченко, І. Кравченко, І. Ткаченко, О. Буряченко, Г. Александрова, П. Шевчук. Але варто відзначити, що подальшого дослідження потребує питання збільшення джерел, від яких надходять кошти до Пенсійного фонду України, для формування стабільної дохідної бази, що дало б змогу побудувати ефективну пенсійну систему нашої країни.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у визначенні сучасного стану наповнення дохідної частини Пенсійного фонду України на регіональному рівні, а також розробці пропозицій щодо вдосконалення механізму формування доходів Пенсійного фонду України.

Виклад основних результатів. Згідно з Постановою правління Пенсійного фонду України про затвердження положення «Про управління Пенсійного фонду України в районах, містах, районах у містах, а також про об'єднанні управління» від 22 грудня 2014 року № 28-2 Управління Фонду підпорядкову-

ються Фонду та безпосередньо відповідним головним управлінням Фонду в областях, містах, Києві, що разом з цими управліннями утворюють систему територіальних органів Фонду [1].

Криворізьке південне об'єднане управління ПФУ Дніпропетровської області утворене в 2016 році шляхом об'єднання декількох районів м. Кривого Рогу та прилеглих територій. До складу об'єданого управління входить Довгинцівський район, Металургійний (Держинський) район, Інгулецький район м. Кривого Рогу; Широківський район; Софіївський район; Апостолівський район. Організаційна структура Криворізького південного об'єданого управління ПФУ Дніпропетровської області на 2017 рік, яка включає 202 штатні одиниці, представлена на рис. 1.

До структури Криворізького південного об'єданого управління ПФУ Дніпропетровської області входить 18 відділів, що пов'язане з тим, що відділ обслуговування громадян і відділ з питань призначення та перерахунку пенсій дорівнюють кількості адміністративно-територіальних одиниць, які обслуговуються відповідним об'єданим управлінням Фонду.

Авторами проведено аналіз доходів бюджету Криворізького південного об'єданого управління ПФУ Дніпропетровської області за 2016 рік, який наведено в табл. 1.

Виходячи з даних табл. 1, можемо побачити, що власні надходження у 2016 році в Криворізькому південному об'єданому управлінні ПФУ Дніпропетровської області склали 358 845,30 тис. грн., план за цим показником був перевиконаний на 10,1%, або на 33 060,96 тис. грн.

Кошти від надходження з Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на

Рис. 1. Структура Криворізького південного об'єданого управління ПФУ Дніпропетровської області

Таблиця 1

**Аналіз доходів бюджету Криворізького південного об'єднаного управління
Пенсійного фонду України Дніпропетровської області за 2016 рік [№ 2] (тис. грн.)**

Назва показника	План	Факт	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відсоток виконання, %
Власні надходження, усього	325 784,34	358 845,30	33 060,96	110,1
Надходження коштів з Державного бюджету	705 455,18	705 455,17	-0,01	100,00
Кошти Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (ст. 25 ЗУ «Про Державний бюджет України на 2016 рік»)	7 738,67	7 738,67	–	100,00
Надходження коштів з Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	91,84	58,61	-33,23	63,82
Надходження коштів з Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	0,00	0,00	–	–
Доходів з урахуванням залишку, усього	1 043 778,50	1 072 113,54	28 335,04	102,71
Кошти по перерозподілу надходжень частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	606 080,23	962 827,33	356 747,1	158,9

Таблиця 2

**Аналіз власних надходжень Криворізького південного об'єднаного управління
ПФУ Дніпропетровської області за 2016 рік [№ 2] (тис. грн.)**

Назва показника	План	Факт	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відсоток виконання, %
Власні надходження, усього	325 784,34	358 845,30	33 060,96	110,1
Кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами ПФУ	340,30	442,92	102,62	130,2
Кошти на виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується з небюджетних підприємств та установ	1 011,25	336,38	-674,87	33,3
Кошти підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам за списком № 1	255 099,05	286 604,31	31 505,26	112,4
Кошти підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам за списком № 2	69 141,97	71 184,06	2 042,09	103,0
Інші надходження	191,77	277,61	85,84	144,8

випадок безробіття були недоотримані у сумі 33,23 тис. грн.; порівняно з плановим показником план був не виконаний на 36,18%. Доходи з урахуванням залишку склали 1 072 113,54 тис. грн., що на 28 335,04 тис. грн. більше порівняно з плановим показником, або на 2,71%.

Надходження від перерозподілу частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, були перевиконані на 356 747,1 тис. грн., або на 58,9%.

Збільшення основних показників пов'язане з тим, що у 2016 році відбулося об'єднання 4 районів м. Кривого Рогу та 2 прилеглих територій у Криворізьке південне об'єднане управління ПФУ Дніпропетровської області. Другим фактором є те, що за 2016 рік облікова кількість юридичних та фізичних

осіб, які є платниками страхових внесків в управлінні, була збільшена.

У табл. 2 наведено аналіз власних надходжень Криворізького південного об'єднаного управління ПФУ Дніпропетровської області за 2016 рік. Отже, виходячи з даних табл. 2, можемо побачити, що власні надходження у 2016 році в Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області склали 358 845,30 тис. грн., план за цим показником був перевиконаний на 10,1%, або на 33 060,96 тис. грн.

План по надходженням від сплати банками за користування тимчасово вільними коштами ПФУ був виконаний на 102,62 тис. грн., або на 30,2%. Кошти від виплати різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, навпаки, впали на 674,87 тис. грн., або

на 66,7%, порівняно з планом. Кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам за списками № 1, № 2 надійшли у більшому розмірі, ніж планувалося, відповідно, надходження за першим показником надійшли у розмірі 286 604,31 тис. грн. (перевиконання плану на 12,4%), а за другим склали 71 184,06 тис. грн. (перевиконання плану на 3%). Основним фактором перевиконання надходжень від цих статей балансу є те, що на обліку в Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області стоїть багато великих промислових підприємств.

У табл. 3 авторами наведено порівняльний аналіз доходів бюджету Криворізького південного об'єднаного управління ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки.

Виходячи з даних табл. 3, можемо побачити, що у 2017 році очікується зменшення власних надходжень на 17 817,29 тис. грн., або на 4,97%. Це пов'язане з ризиком збільшення заборгованості по відшкодуванню коштів, які йдуть на виплату різниці в пенсійному забезпеченні наукових працівників, а також заборгованості по відшкодуванню підприємствами фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам по списку № 1, № 2. Надходження з

Державного бюджету України повинні зрости на 2 917,4 тис. грн., або на 0,41%, що пов'язане з очікуваним зменшенням власних надходжень. Також очікується зменшення надходжень від перерозподілу частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, на 154 490,37 тис. грн., або на 16%, що пов'язане з нестабільною економічною ситуацією в країні, через що може зменшитися кількість платників страхових внесків, як юридичних, так і фізичних осіб.

У табл. 4 наведено порівняльний аналіз власних надходжень Криворізького південного об'єднаного управління ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки.

Отже, виходячи з даних табл. 4, можемо побачити, що у 2017 році очікується зменшення власних надходжень на 17 817,29 тис. грн., або на 4,97%. Це пов'язане з ризиком збільшення заборгованості по відшкодуванню коштів, які йдуть на виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, а також заборгованості по відшкодуванню підприємствами фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам по списками № 1, № 2. Тому надходження коштів на виплату різниці в пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується

Таблиця 3

Аналіз доходів бюджету Криворізького південного об'єднаного управління ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки [№ 2] (тис. грн.)

Назва показника	2016 рік (факт)	2017 рік (план)	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
Власних надходжень, усього	358 845,30	341 028,01	-17 817,29	95,03
Надходження коштів з Державного бюджету	705 455,17	708 372,57	2 917,4	100,41
Доходів з урахуванням залишку, усього	1 072 113,54	1 055 127,76	-16 985,78	98,42
Кошти по перерозподілу надходжень частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	962 827,33	808 336,96	-154 490,37	84,0

Таблиця 4

Аналіз власних надходжень Криворізького південного об'єднаного управління ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки [№ 2] (тис. грн.)

Назва показника	2016 рік (факт)	2017 рік (план)	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
Власних надходжень, усього	358 845,30	341 028,01	-17 817,29	95,03
Кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами ПФУ	442,92	494,78	51,86	111,71
Кошти на виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується з небюджетних підприємств та установ	336,38	291,65	-44,73	86,7
Кошти підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам за списком № 1	286 604,31	271 701,02	-14 903,29	94,8
Кошти підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам за списком № 2	71 184,06	68 365,80	-2 818,26	96,04
Інші надходження	277,61	174,76	-102,85	63,0

з небюджетних підприємств та установ, очікується у меншому розмірі, ніж було отримано у 2016 році, а саме 291,65 тис. грн., що менше на 13,3%. Очікується зменшення надходжень коштів підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам за списком № 1 (очікується зменшення надходжень на 14 903,29 тис. грн., або на 5,2%) та за списком № 2 (очікується зменшення надходжень на 2 818,26 тис. грн., або на 3,96%). У 2017 році очікується збільшення надходжень від сплати банками за користування тимчасово вільними коштами ПФУ на 51,86 тис. грн., або на 11,71%. У табл. 5 авторами наведено аналіз динаміки обліку юридичних та фізичних осіб, які є платниками страхових внесків у Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області за 2015–2016 роки.

Таблиця 5

Аналіз динаміки обліку юридичних та фізичних осіб, які є платниками страхових внесків, у Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області за 2015–2016 роки [№ 3] (тис. грн.)

Назва показника	2015 рік	2016 рік	Темп зміни, %
Юридичні особи	2 787	3 047	109,33
Фізичні особи	8 233	8 902	108,13
Всього	11 020	11 949	108,43

Виходячи з даних табл. 5, можемо побачити, що кількість юридичних осіб у 2016 році збільшилась на 9,33%, або на 260 осіб, порівняно з 2015 роком. Кількість фізичних осіб також збільшилась у 2016 році порівняно з 2015 роком на 669 осіб, або на 8,13%. Зростання кількості фізичних осіб можна пояснити спрощенням процедури відкриття суб'єкта підприємницької діяльності.

Загальна кількість платників страхових внесків у 2016 році склала 11 949 осіб, що на 929 осіб, або на 8,43%, більше, ніж у 2015 році. Це пов'язане перш за все з об'єднанням чотирьох районних управлінь ПФУ Кривого Рогу у Криворізьке південне об'єднане управління ПФУ Дніпропетровської області.

Проведемо аналіз надходжень від перерозподілу частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страху-

вання, у Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки, який наведено в табл. 6.

Виходячи з даних табл. 6, можемо побачити, що очікується зменшення надходжень від перерозподілу частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, на 154 490,37 тис. грн., або на 16%, що пов'язане з існуванням ризику погіршення економічної ситуації в країні та збільшення тінізації бізнесу, через що може зменшитися кількість платників страхових внесків, як юридичних, так і фізичних осіб.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 року № 2464-VI недоїмка – це сума єдиного внеску, своєчасно не нарахована та/або не сплачена у строки, встановлені цим Законом, обчислена органом доходів і зборів у випадках, передбачених цим Законом [4].

У табл. 7 наведено аналіз діяльності Криворізького південного об'єданого управління ПФУ Дніпропетровської області щодо роботи з наявними боргами по страховим внескам, пільговим та науковим пенсіям станом на 1 січня 2017 року.

Виходячи з даних табл. 7, можемо стверджувати, що з початку року борг зі сплати страхових внесків зменшився на 52,2 тис. грн., або на 5,5%, а на 1 січня 2017 року становить 883,2 тис. грн. Структура недоїмки зі сплати страхових внесків виглядає таким чином: 1) борг підприємств-банкрутів становить 708,9 тис. грн. (80,2% від загальної суми боргу); 2) дієвий статус боргу – 44,8 тис. грн. (5,1% від загальної суми боргу); 3) безнадійний борг – 129,5 тис. грн. (14,7% від загальної суми боргу). Борги мають 14 юридичних осіб (785,1 тис. грн.) та 53 фізичні особи-підприємці (98,1 тис. грн.). Підприємства комунальної форми власності недоїмки зі сплати страхових внесків не мають.

Протягом 2016 року загальна заборгованість з відшкодування пільгових пенсій зменшилась на 4 315,4 тис. грн., або на 28,6%, і станом на 1 січня 2017 року складає 10 765,5 тис. грн., з якої список № 1 становить 3 506,7 тис. грн., зменшення дорівнює 4 315,2 тис. грн.; список № 2 – 7 258,8 тис. грн., зменшення – 0,2 тис. грн. В структурі заборгованості найбільша питома вага припадає на підпри-

Таблиця 6

Аналіз надходжень від перерозподілу частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки [№ 3] (тис. грн.)

Назва показника	2016 рік (факт)	2017 рік (план)	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
Кошти по перерозподілу надходжень частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	962 827,33	808 336,96	-154 490,37	84,0

**Аналіз діяльності Криворізького південного об'єднаного управління
ПФУ Дніпропетровської області щодо роботи з наявними боргами по страховим внескам,
пільговим та науковим пенсіям станом на 1 січня 2017 року [3] (тис. грн.)**

Назва показника	На 1 січня 2016 року	На 1 січня 2017 року	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
Борги по страховим внескам, фінансовим санкціям та пені	935,4	883,2	-52,2	94,4
Борги по списку № 1	7 821,9	3 506,7	-4 315,2	44,8
Борги по списку № 2	7 288,8	7 258,8	-30,0	99,6
Борги по різниці в наукових пенсіях	1 196,6	2 043,8	847,2	170,8
Борги по пільговим та науковим пенсіям, всього	16 307,3	12 809,3	-3 498,0	78,5

емства з безнадійним статусом боргу, а саме 50,2% (5 402,2 тис. грн.). Заборгованість економічно активних підприємств становить 25,8% (2 776,6 тис. грн.). Заборгованість підприємств, яких визнано банкрутами, складає 24,0% (2 586,7 тис. грн.).

Заборгованість з відшкодування різниці у пенсіях наукових працівників за звітний період збільшилась на 847,2 тис. грн. і становить 2 043,8 тис. грн. Найбільшими боржниками є ПАТ НДПІ «Механобрчормет», заборгованість якого становить 834,1 тис. грн., або 40,8% від загальної заборгованості, та ДВНЗ «КНУ», заборгованість якого становить 1 092,9 тис. грн., або 53,5% від загальної заборгованості [3].

У 2016 році Криворізьким південним об'єднаним управлінням ПФУ Дніпропетровської області було подано 82 справи на суму 3 976,2 тис. грн. до Господарського та Окружного адміністративного судів. З них було задоволено 26 справ на суму 1 657,7 тис. грн. На виконання до ДВС було передано справ на суму 7 516,1 тис. грн. У 2016 році до Криворізького південного об'єднаного управління Пенсійного фонду України Дніпропетровської області надійшло коштів від добровільної сплати на суму 74,0 тис. грн. та від ДВС на суму 452,6 тис. грн. [3].

Отже, можна стверджувати, що ситуація з погашенням заборгованості щодо страхових внесків та пільгових пенсій у Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області дещо покращилась станом на 1 січня 2017 року порівняно з 1 січня 2016 року.

Згідно зі ст. 75 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058-IV у Пенсійному фонді України створюється резерв коштів для покриття дефіциту бюджету фонду в майбутніх періодах. Розмір резерву коштів для покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду в майбутніх періодах визначається за результатами щорічних актуарних розрахунків. Розмір резерву коштів для покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду в майбутніх періодах затверджується правлінням Пенсійного фонду у складі бюджету Пенсійного фонду одночасно зі встановленням порядку його формування та використання [5].

Якщо протягом року сума резерву коштів для покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду в майбутніх періодах становить менше 90 відсотків суми коштів, необхідних за результатами щорічного актуарного розрахунку для забезпечення довгострокової фінансової стабільності та виконання зобов'язань Пенсійного фонду щодо фінансування пенсій та соціальних послуг, правління Пенсійного фонду зобов'язане подати Кабінету Міністрів України пропозиції щодо джерел поповнення та збалансування бюджету Пенсійного фонду [5].

Авторами проведено аналіз надходжень коштів від Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України у Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки, який наведено в табл. 8.

Отже, виходячи з даних табл. 8, можемо побачити, що у 2017 році очікується зменшення власних надходжень на 17 817,29 тис. грн., або на 4,97%. Надходження з Державного бюджету України повинні зрости на 2 917,4 тис. грн., або на 0,41%, що пов'язане з очікуваним зменшенням власних надходжень. Також очікується зменшення надходжень від перерозподілу частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, на 154 490,37 тис. грн.

Також можна побачити, що у 2017 році очікується збільшення видатків за рахунок власних надходжень на 155 873,72 тис. грн., або на 10,4%.

Це обумовлене тим, що з кожним роком йде тенденція до збільшення кількості пенсіонерів та тим, що буде проведено перерахування пенсій багатьом категоріям пенсіонерів. Також очікується збільшення видатків за рахунок коштів Державного бюджету на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, на 26 194,12 тис. грн., або на 14,4%.

Це пов'язане з тим, що у 2017 році очікується зменшення власних надходжень на 17 817,29 тис. грн., або на 4,97%, що приведе до зменшення можливості

Аналіз надходжень коштів від Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України у Криворізькому південному об'єднаному управлінні ПФУ Дніпропетровської області за 2016–2017 роки [№ 2] (тис. грн.)

Назва показника	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
Власних надходжень, усього з урахуванням залишку	358 845,30	341 028,01	-17 817,29	95,03
Надходження коштів з Державного бюджету	705 455,17	708 372,57	2 917,4	100,41
Доходів, усього з урахуванням залишку	1 072 113,54	1 055 127,76	-16 985,78	98,42
Видатки за рахунок власних надходжень	1 493 764,46	1 649 638,18	155 873,72	110,4
Видатки за рахунок коштів Державного бюджету	181 905,24	208 099,36	26 194,12	114,4
Видатки, усього	1 675 728,32	1 857 737,54	182 009,22	110,9
Кошти щодо перерозподілу надходжень частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	962 827,33	808 336,96	-154 490,37	84,0

виплачувати пенсії та грошову допомогу за рахунок власних надходжень управління ПФУ. Загальна сума видатків очікується у 2017 році у розмірі 1 857 737,54 тис. грн., що на 182 009,22 тис. грн., або 10,9%, більше, ніж було в 2016 році. Також очікується збільшення перевищення видатків над доходами на 204 722,18 тис. грн., або на 33,9%. Основними факторами цього є очікуване збільшення видатків на виплату пенсій та грошову допомогу пенсіонерам, зменшення власних надходжень.

Розрахуємо коефіцієнт забезпеченості пенсійних виплат за рахунок власних коштів: 1) за 2016 рік $K_{забезп.} = 358\,845,30 : 1\,493\,764,46 = 24\%$; 2) у 2017 році коефіцієнт забезпеченості очікується на рівні 20,7% ($K_{забезп.} = 341\,028,01 : 1\,649\,638,18 = 20,7\%$). Отже, пенсійні виплати були забезпечені лише на 24% власними коштами у 2016 році у Криворізькому південному об'єднаному управлінні Пенсійного фонду України Дніпропетровської області, а у 2017 році за цим показником очікується погіршення, орієнтовно пенсійні виплати стануть менш забезпеченими за рахунок власних надходжень на 3,3%. За рахунок надходження коштів від Державного бюджету України на суму 705 455,17 тис. грн. та коштів по перерозподілу надходжень частини єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, вдалося збалансувати бюджет управління, а залишок коштів на кінець року становив 308 687,83 тис. грн. У 2017 році очікується зменшення власних надходжень, що зумовлює зростання надання коштів управлінню з Державного бюджету України на забезпечення виплати пенсій та покриття дефіциту (очікується зростання на 0,41%). За планом у кінці 2017 року бюджет управління має бути збалансований за рахунок допомоги коштів з Державного бюджету України

Отже, на нашу думку, для збільшення дохідної бази Пенсійного фонду України можна запропонувати такі шляхи: 1) виведення заробітної плати з тіні шляхом здійснення таких двох кроків: потрібно застосовувати санкції проти роботодавців; слід проводити переговори про легалізацію трудових відносин з усіма сторонами з урахуванням їхніх інтересів; 2) створення додаткових робочих місць; 3) обмеження права на дострокове отримання пенсії із солідарної системи; 4) прийняття загальної концепції управління програмами створення механізму діяльності професійних пенсійних фондів на державному рівні [7; 8].

Також можна запропонувати такі основні кроки для зменшення видатків ПФУ: 1) скасування необґрунтованих пільг для осіб, що не є інвалідами; 2) скасування невластивих ПФУ виплат спеціальних пенсій; 3) запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування з урахуванням європейського досвіду (особливо Норвегії); 4) відміна практики фінансування адміністративних витрат ПФУ з його власних коштів; 5) зменшення переліку осіб, що мають право на дострокову пенсію; 6) поступове подовження страхового стажу з урахуванням усіх можливих ризиків.

Висновки. Таким чином, вирішення питання оптимізації дохідної та видаткової бази Пенсійного фонду України дасть змогу стабілізувати державний бюджет країни та зробити пенсійні виплати громадянам стабільними на довгостроковий період. Подальшими перспективами дослідження є розробка стратегічного плану щодо збалансування бюджетів територіальних управлінь ПФУ; запровадження стратегії щодо накопичувального рівня пенсійного страхування в Україні; подальше запропонування кроків щодо активізації інвестиційної діяльності Пенсійного фонду України для зростання дохідної частини його бюджету.

Список літератури:

1. Про управління Пенсійного фонду України в районах, містах, районах у містах, а також про об'єднані управління: Положення від 22 грудня 2014 року № 28-2. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0041-15>.
2. Аналітичний звіт «Про виконання показників бюджету Криворізького південного об'єднаного управління Пенсійного фонду України Дніпропетровської області за 2015–2016 роки».
3. Аналітичний звіт «Про виконання показників роботи відділу платежів до пенсійної системи Криворізького південного об'єднаного управління Пенсійного фонду України Дніпропетровської області за 2016 рік».
4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8 липня 2010 року № 2464-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
6. Тулай О. Актуальні проблеми діяльності Пенсійного фонду України. Проблеми економіки. Економіка та управління національним господарством. 2016. № 1. С. 132–139.
7. Гудзь Ю., Янковський В. Оптимізація доходів і видатків Пенсійного фонду України: аналітичний огляд. Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Кривий Ріг: ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, 2017. С. 27–31.
8. Гудзь Ю. Працюючі пенсіонери як причина професійної деградації безробітної молоді. Регіональна економіка і управління. 2015. Вип. 2–1 (05). С. 57–61.

УДК 332.021:336.748.12(477)

Мирончук В.М., к. е. н.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
*Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету*

Чубар Ю.К., магістр
*Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету*

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Мирончук В.М., Чубар Ю.К. Аналіз ефективності впровадження основних інструментів антиінфляційної політики в Україні. У статті розглянуто теоретичні засади основних напрямів антиінфляційної політики, їх основні переваги та недоліки застосування. Виявлено, що адаптаційна політика має низку негативних рис (наприклад, кошти для індексації доходів потрібно брати з державного бюджету або збільшувати шляхом емісії, яка знову ж таки призведе до зростання рівня інфляції). Тому для подолання інфляційних процесів доцільним є комбінування антиінфляційних заходів. Проаналізовано вплив основних інструментів монетарного регулювання (облікова ставка, норми обов'язкового резервування, операції з цінними паперами на відкритому ринку) на інфляційні процеси. Виявлено їх незначну ефективність та опосередкований вплив на показник через низьку спроможність утримування відхилення інфляції від центральної точки цільового діапазону Національним банком.

Ключові слова: інфляція, антиінфляційна політика, облікова ставка, обов'язкове резервування, монетарне регулювання.

Мирончук В.М., Чубар Ю.К. Анализ эффективности внедрения основных инструментов антиинфляционной политики в Украине. В статье рассмотрены теоретические основы основных направлений антиинфляционной политики, их основные преимущества и недостатки применения. Выведено, что адаптационная политика имеет ряд отрицательных черт (например, средства для индексации доходов нужно брать из государственного бюджета или увеличивать путем эмиссии, которая опять же приведет к росту уровня инфляции). Поэтому для преодоления инфляционных процессов целесообразным является комбинирование антиинфляционных мер. Проанализировано влияние основных инструментов монетарного регулирования (учетная ставка, нормы обязательного резервирования, операции с ценными бумагами на открытом рынке) на инфляционные процессы. Выведены их незначительная эффективность и опосредованное влияние на показатель из-за низкой способности удерживания отклонения инфляции от центральной точки целевого диапазона Национальным банком.

Ключевые слова: инфляция, антиинфляционная политика, учетная ставка, обязательное резервирование, монетарное регулирование.